

*Mr Atila Dudaš, asistent
Pravnog fakulteta u Novom Sadu*

PREGLED RELEVANTNE LITERATURE O OSNOVU (CILJU) UGOVORNE OBAVEZE U EVROPSKO-KONTINENTALNOM (CAUSA) I ANGLOSAKSONSKOM PRAVU (CONSIDERATION)*

Sažetak: *Pojam cilja ugovorne obaveze, razloga zbog kojeg se strane obavezuju u ugovoru je jedno od centralnih pitanja obligacionog prava. Nijedan pravni sistem nije, niti bi smeo biti ravnodušan prema razlozima koji navode strane da zaključe ugovor, da se ugovorom pravno obavezuju na ispunjenje određene prestacije drugoj ugovornoj strani. Međutim, pravni značaj ovog pitanja nije identičan u svim pravnim sistemima. U evropsko-kontinentalnom pravu ovo pitanje se raspravlja u okviru pojma kauze (osnova, cilja) ugovora, dok u anglosaksonskom pravu razlog obavezivanja dobija pravni značaj u institutu koji se zove consideration.*

Autora je na pisanje ovog rada podstakla ideja da se sačini i objavi pregled relevantne domaće i svetske literature o pojmu kauze, odnosno consideration-a, u cilju olakšavanja daljih naučnih istraživanja o ovim pojmovima.

Ključne reči: *causa, consideration*

UVODNE NAPOMENE

O kauzi (osnovu, cilju) ugovora se bez sumnje pisalo mnogo u literaturi građanskog prava i za očekivanje je da će se još više pisati u budućnosti. U pitanju je pravni institut koji odgovara na pitanje zašto se strane obavezuju u ugovoru (odnosno u pravnim poslovima), šta je društveno

* Prilog je objavljen u okviru doktorskih studija „Privatno pravo“ na Pravnom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, u skladu sa akreditovanim studijskim programom.

prihvatljiv razlog koji navodi strane da preuzmu utuživu obavezu. O pojmu kauze postoji veliki broj različitih shvatanja. Prema savremenom i najšire prihvaćenom shvatanju, kauza ugovorne obaveze se u teretnim ugovorima identifikuje sa mogućnošću ispunjenja prestacije druge ugovorne strane, dok se u dobročinnim ugovorima kauzom smatra namera za dobročinstvom (*animus donandi*), odnosno namera da se druga strana oslobodi obaveze (*intentio liberalis*).

Nijedan pravni poredak ne zauzima indiferentan stav prema razlogu zbog kojeg se strane obavezuju u ugovoru, ali je različit stepen pravne relevantnosti koju ovo pitanje u određenom pravnom poretku ima.

Klasično rimsko pravo je poznavalo pojam kauze, ali ju je upotrebljavalo u različitim kontekstima. Tako se u izvorima klasičnog rimskog prava, na primer, kauza pominje u smislu valjanog pravnog osnova sticanja nekog stvarnog prava ili državine (*iusta causa*), u smislu motiva zbog kojih se određeni pravni posao preduzima, kauze pravnog posla (*causa negotii*), svrhe koja se postiže ugovorom (*causa contracti*), kao i smislu razloga zbog kojeg se strane obavezuju u ugovoru, kauze prestacije (*causa prestationis*).

U savremenom evropsko-kontinentalnom pravu institut kauze dobija najveći značaj u francuskom pravu, u kojem kauza figurira kao jedna od pretpostavki zaključenja punovažnog ugovora. Nepostojeća, fiktivna i nedozvoljena kauza čini ugovor nevažećim. Francuski koncept kauze preuzimaju zemlje koje su svoje ugovorno pravo razvijale po uzoru na francuski *Code civil*, na primer Italija i Španija, ali i naš Zakon o obligacionim odnosima koji u ovom pogledu odstupa od svog uzora, Švajcarskog građanskog zakonika.

U pravnim sistemima koji pripadaju germanskom pravnom krugu (Nemačka, Austrija, Švajcarska i dr.) kauza nema funkciju uslova zaključenja punovažnog ugovora. Međutim, ni ovi pravni sistemi nisu indiferentni prema pitanju iz kog razloga se strane obavezuju u ugovoru. Prema tome, uprkos tome što ova prava ne poznaju institut kauze u svom afirmativnom vidu (kao pretpostavke zaključenja ugovora), pitanje razloga obavezivanja u ugovoru dolazi do izražaja kod brojnih drugih instituta, kao što su kondikcije, apstraktni pravni poslovi, raskid ugovora zbog neispunjenja, delimična ništavost itd.

U *common law* pravnim sistemima funkciju kauze ostvaruje institut koji se naziva *consideration*. *Consideration* nije ništa drugo do uzajamna uslovljenost prestacija. *Consideration* postoji ako je obećanje davaoca obećanja uzvraćeno protivobećanjem ili izvršenjem neke radnje od strane primaoca obećanja. Prema tome, pojmovno određenje *consideration*-a se, u načelu, ne razlikuje od pojmovnog određenja kauze. Međutim, različite su pravne posledice nepostojanja *consideration*-a i

nepostojanja kauze. Dok nepostojanje kauze čini ugovor nepostojećim, odnosno ništavim ako je kauza nedozvoljena, neispunjenost *consideration*-a ne čini ugovor nepostojećim ili ništavim, već ugovorna obećanja neutuživim (prirodne obligacije).

Svetska i domaća literatura o kauzi i *consideration*-u je bogata. U predmetnom radu je učinjen pokušaj da se prikupe, sistematizuju i objave bibliografski podaci o relevantnim naučnim i stručnim radovima koji su posvećeni ovim pojmovima. Lista se ni u kom slučaju ne može smatrati potpunom, ali se autor trudio da navede najznačajnije radove.

O rimskopravnom shvatanju kauze, uprkos bogatoj stranoj literaturi, u domaćoj romanistici nije se mogao naći gotovo nijedan članak sve do 2008. godine kada je profesor Antun Malenica u Zborniku radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu objavio svoj rad posvećen različitim mogućim kontekstima u kojima se termin *causa* javlja u izvorima klasičnog rimskog prava. I u našoj civilistici je ovo pitanje relativno zapostavljeno. Najviše pažnje pojmu kauze u rimskom pravu je posvetio profesor Andrija Gams u radovima *Apstraktni pravni poslovi* i *Kauza i pravni osnov*. Ostali savremeni domaći autori koji su se bavili pitanjem kauze (profesori Stojan Cigoj, Slobodan Perović, Jožef Salma i Oliver Antić) pojmu kauze u rimskom pravu posvećuju manje pažnje i razmatraju ga skoro isključivo u kontekstu valjanog osnova sticanja nekog stvarnog prava ili državine (*iusta causa*).

Francuska doktrina o kauzi ugovorne obaveze je izuzetno bogata, što uopšte nije začuđujuće imajući u vidu da je savremeni koncept kauze nastao i razvijao se u francuskom doktrinarnom ambijentu. Prvu zaokruženu teoriju kauze je u XVII veku dao Doma (*Domat*), pripadnik škole prirodnog prava. Njegove ideje dalje razvija Potije (*Pothier*). Svoj vrhunac francuska kauzalistička teorija dostiže sa Kapitanom (*Capitant*), koji se smatra utemeljivačem tzv. neoklasične teorije o kauzi, čiji rad *De la cause des obligations* iz 1923. godine predstavlja nezaobilazan izvor u svakom naučnoistraživačkom radu o kauzi. Od monografskih publikacija u francuskoj literaturi je svakako pomena vredno delo Riga (*Rieg*) *Le rôle de la volonté dans l'acte juridique en droit civil français et allemand* i Ripera (*Ripert*) *La règle morale dans les obligations civiles*. Od sistematskih dela svakako treba pomenuti dela Karbonijera (*Carbonnier*), braće Mazo (*Henri, Leon* i *Jean Mazeaud*), Martija i Rajnoa (*Marty-Raynaud*), Ripera (*Ripert*) i Bulanžera (*Boulanger*) itd. Od novijih monografskih izdanja u francuskoj literaturi, objavljenih u proteklih deset godina najznačajnija su delo Žestena (*Ghestin*), *Cause de l'engagement et validité du contrat*, Rošfelda (*Rochfeld*), *Cause et type de contrat* i Bonea (*Bonnet*), *Cause et condition dans les actes juridiques*.

Interesovanje za izučavanje kauze postoji i u zemljama koje pripadaju germanskom pravnom krugu, uprkos tome što njihova prava eksplicitno ne zahtevaju postojanje punovažne kauze u smislu pretpostavke zaključenja i važenja ugovora. I ova prava vode računa o tome da tokom trajanja ugovora ne nestane osnov koji je naveo strane da zakluče ugovor (*Geschäftsgrundlage, Rechtsgrundlage, Geschäftszweck*). U ovom pogledu svakako treba spomenuti ime Šlosmana (*Schlossmann*), koji se smatra jednim od najznačajnijih kauzalista u nemačkoj pandektistici XIX veka. U svojim najznačajnijim radovima, *Zur Lehre von der Causa obligatorischer Verträge* i *Der Vertrag* utemeljio je tzv. ekonomsko shvatanje kauze. Od nemačkih autora treba spomenuti i Ertmana (*Oertmann*) koji je u radu *Die Geschäftsgrundlage – Ein neuer Rechtsbegriff* iz 1921. godine dao prvi zaokruženi prikaz osnova ugovora u nemačkom pravu (*Geschäftsgrundlage*). Problematikom kauze su se bavili i istaknuti nemački teoretičari iz druge polovine XX veka, kao što su, na primer, Larenc (*Larenz*), *Geschäftsgrundlage und Vertragserfüllung: die Bedeutung „Veränderter Umstände“ im Zivilrecht*, Klinke (*Klinke*), *Causa und genetisches Synallagma: zur Struktur der Zuwendungsgeschäfte*, Fikentšer (*Fikentscher*), *Die Geschäftsgrundlage als Frage der Vertragsrisikos* i drugi.

Literatura o doktrini *consideration*-a nije ništa manje bogata. Pored nepreglednog broja članaka i monografskih dela, od savremenih sistematskih dela iz oblasti ugovornog prava u kojima je dat pregledan prikaz instituta *consideration*-a, pomena je vredan rad Trejtela (*Treitl*) u Velikoj Britaniji i Farnsvorta (*Farnsworth*) u SAD. Svakako je potrebno da se osvrnemo i na Mejtlendovo (*Maitland*) delo *Forms of Actions at Common Law* sa početka XX veka koje je nezaobilazan izvor u proučavanju istorijskog razvoja ideje o utuživosti obećanja u *common law*.

U domaćoj literaturi posle Drugog svetskog rada pitanjem kauze su se fundamentalno bavili profesori Andrija Gams, Slobodan Perović, Stojan Cigoj, Jožef Salma a u novije vreme i profesor Oliver Antić. Rezultate svojih istraživanja objavljivali su u brojnim člancima u domaćim i inostranim časopisima, monografijama, udžbenicima i sistematskim delima iz oblasti obligacionog prava.

Polazna ideja autorova je bila da se radovi sistematizuju po pravnim porecima i teorijskim shvatanjima koji su u njima u pretežnom delu obrađeni. Tako, zamisao je bila da se prvo dâ pregled relevantne literature o kauzi u rimskom pravu, zatim o kauzi u evropsko-kontinentalnom pravu (sa posebnom sistematizacijom radova koji se odnose na francusko, nemačko, austrijsko, švajcarsko i holandsko pravo), i najzad pregled radova posvećenih *consideration*-u. Ovakav put se pokazao nemogućim, a i nepraktičnim, jer veliki broj autora, i to najznačajnijih, ne razmatraju kauzu samo u odre-

đenom pravnom sistemu, već daju sintetički prikaz ovog instituta u rimskom, savremenom evropsko-kontinentalnom i anglosaksonskom pravu. Stoga se autor opredelio za sistematizaciju radova u dve osnovne kategorije, u domaće i inostrane radove, u okviru čega je izvršeno podrobnije razvrstavanje na enciklopedije, udžbenike, sistematska i monografska dela, disertacije, s jedne, i radove u naučnim časopisima, zbornicima sa naučnih skupova i tematskim zbornicima, s druge strane. Prema tome, primarni kriterijum razvrstavanja radova je njihovo poreklo, a sekundarni vrsta radova.

Autor se prilikom prikupljanja podataka trudio da dâ potpune bibliografske oznake svakog rada u skladu sa manirima i metodama naučnoistraživačkog rada u oblasti pravnih nauka usvojenih u nas. U slučaju dela koja su razvrstana u prvu grupu (enciklopedije, udžbenici, sistematska i monografska dela, disertacije) to su prezime i ime autora, naslov rada, mesto izdavanja, izdavač i godina izdanja. Članci i rasprave u naučnim časopisima su navedeni po prezimenu i imenu autora, naslovu radu, nazivu broju i godini časopisa, sa naznačenjem prve i poslednje stranice rada u časopisu. Radovi objavljeni u zbornicima sa naučnih skupova i tematskim zbornicima navedeni su po prezimenu i imenu autora, naslovu rada sa naznačenjem prve i poslednje stranice rada u zborniku, naslovu zbornika, mestu izdavanja zbornika, izdavaču i godini izdanja. U nekim slučajevima, međutim, ovaj metod je bilo nemoguće dosledno sprovesti do kraja budući da autoru nisu svi navedeni podaci bili dostupni. Tako, na primer u nekim delima, posebno iz XIX veka nedostaje ime autora, izdavač ili neki drugi relevantan podatak. Ili, pak, u nekim zemljama ne postoji običaj da se u bibliografskim podacima radova objavljenih u časopisima i zbornicima naznači i poslednja stranica rada, već samo prva. U svim ovim slučajevima je autor nastojao da dopuni nedostajuće podatke, ali to nije uvek bilo moguće dosledno sprovesti.

I

DOMAĆA LITERATURA

Enciklopedije i komentari

VIZNER, Boris, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, I knjiga, Riječka tiskara, Zagreb, 1978, II-IV knjiga BUKLJAŠ, Ivan, VIZNER, Boris, 1979

VELJKOVIĆ, Dragoslav, *Obligaciono pravo kroz komentar zakona o obligacionim odnosima*, Poslovni biro, Beograd, 2005

Enciklopedija imovinskog prava i prava udruženog rada, tom I-III, Službeni list SFRJ, Beograd, 1978

Komentar Zakona o obligacionim odnosima, glavni urednici BLAGOJEVIĆ, T. Borislav, KRULJ, Vrleta, tom I i II, Savremena administracija, Beograd, 1980

Komentar Zakona o obligacionim odnosima, glavni urednici PEROVIĆ, Slobodan, STOJANOVIĆ, Dragoljub, tom I i II, Kulturni centar – Gornji Milanovac, Pravni fakultet - Kragujevac, 1980

Komentar Zakona o obligacionim odnosima, glavni urednik PEROVIĆ, Slobodan, knjiga I i II, Savremena administracija, Beograd, 1995

Leksikon građanskog prava, Nomos, Beograd, 1996

Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1979

Pravna enciklopedija, tom I i II, Savremena administracija, Beograd, 1985

Pravni leksikon, drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Savremena administracija, Beograd, 1970 (1. izdanje 1964)

Udžbenici, sistematska i monografska dela, disertacije

ANTIĆ, Oliver, *Obligaciono pravo*, 3. izmenjeno i dopunjeno izdanje, Službeni glasnik, Beograd, 2009 (1. izdanje 2007)

ANTIĆ, Oliver, BABIĆ, Ilija, NIKOLIĆ, Đorđe, PANOVIĆ, Slobodan, SUBIĆ, Milan, *Građansko pravo*, Priručnik za polaganje pravosudnog ispita, Privredni savetnik, Organizacija za pravnu edukaciju i kulturu prava „Proiuris“, Multidisciplinarni centar za podsticanje internacionalnih procesa i harmonizaciju prava Beograd, 2003

ARANĐELOVIĆ, Dragoljub, *Osnovi obligacionog prava, za potrebe slušalaca Pravnog fakulteta*, Zadržna štamparija, Beograd, 1936

ARANĐELOVIĆ, Dragoljub, *Rasprave iz privatnog prava*, Geca Kon, Beograd, 1913

GAMS, Andrija, *Svojina*, Univerzitet u Beogradu, Institut društvenih nauka, Centar za filozofiju i društvenu teoriju, Beograd, 1987

GAMS, Andrija, ĐUROVIĆ, M. Ljiljana, *Uvod u građansko pravo*, 17. izmenjeno izdanje, Savremena administracija, Beograd, 1994 (1. izdanje 1952, GAMS, Andrija)

ĐORĐEVIĆ, Andra, *Sistem privatnog (građanskog) prava*, Klasici jugoslovenskog prava, Službeni list SRJ, Beograd, 1996, prvi put objavljena 1896. godine, Štamparija Kraljevine Srbije

ĐORĐEVIĆ, Živomir, *Problem ekvivalentnosti u obligacionom pravu*, Savez udruženja pravnika Jugoslavije, Beograd, 1958

ĐORĐEVIĆ, Živomir, STANKOVIĆ, Vladan, *Obligaciono pravo, opšti deo*, 4. izdanje, Beograd, Savremena administracija, 1986 (1. izdanje 1974)

JAKŠIĆ, Stevan, *Obligaciono pravo, opšti dio*, 4. dopunjeno i prerađeno izdanje, Veselin Masleša, Sarajevo, 1962 (1. izdanje 1953)

KONSTANTINović, Mihailo, *Obligacije i ugovori: Skica za zakonik o obligacijama i ugovorima*, Klasici jugoslovenskog prava, Službeni List SRJ, Beograd, 1996, prvi put objavljena 1969. godine u izdanju Pravnog fakulteta u Beogradu

KONSTANTINović, Mihailo, *Obligaciono pravo, prema beleškama sa predavanja*, Savez studenata Pravnog fakulteta u Beogradu, Beograd, 1965 (priredio prof. dr Vladimir Kapor)

KRULJ, Vrleta, *Pravilo o isključenju povraćaja u slučaju ispunjenja nedopuštenog ugovora*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1965

LOZA, Bogdan, MISITA, Nevenka, *Obligaciono pravo: opšti dio*, 3. dopunjeno i izmenjeno izdanje, Dom štampe, Zenica, 1985 (1. izdanje 1978)

MALENICA, Antun, *Rimsko pravo*, 8. izdanje, Centar za izdavačku delatnost Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad, 2008 (1. izdanje 1995)

NIKOLIĆ, Dušan, *Uvod u sistem građanskog prava*, 9. izdanje, Centar za izdavačku delatnost Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad, 2008 (1. izdanje 1999)

ORLIĆ, Miodrag, *Zaključenje ugovora*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1993

PAVLOVIĆ, Đorđe, *O obveznostima u ugovorima uopšte*, Kraljevsko-srpska državna štamparija, Beograd, 1892

PEROVIĆ, Slobodan, *Zabranjeni ugovori u imovinskopравnim odnosima*, Novinska ustanova Službeni list SFRJ, Beograd, 1975

PEROVIĆ, Slobodan, *Obligaciono pravo*, knjiga prva, 7. izdanje, Službeni list SFRJ, Beograd, 1990 (1. izdanje 1968)

PEROVIĆ, Slobodan, *Formalni ugovori u građanskom pravu*, 2. izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1964 (1. izdanje 1964)

POPOV, Danica, *Građansko pravo (opšti deo)*, 6. izdanje, Centar za izdavačku delatnost Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad, 2009 (1. izdanje 1997)

RADIŠIĆ, Jakov, *Obligaciono pravo - opšti deo*, 8. izdanje, Nomos, Beograd, 2008 (1. izdanje 1973)

SALMA, Jožef, *Obligaciono pravo*, reprint 6. izmenjenog i dopunjenog izdanja, Centar za izdavačku delatnost Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad, 2007 (1. izdanje 1985)

SALMA, Jožef, *Simulovani ugovori, prilog teoriji o izigravanju prava*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1987

STANKOVIĆ, Obren, VODINELIĆ, V. Vladimir, *Uvod u građansko pravo*, 5. neizmenjeno izdanje, Nomos, Beograd, 2005 (1. izdanje 1992)

STANKOVIĆ, Obren, ORLIĆ, Miodrag, *Stvarno pravo*, 9. neizmenjeno izdanje, Nomos, Beograd, 2003 (1. izdanje 1981)

STOJANOVIĆ, Dragoljub, ANTIĆ, Oliver, *Uvod u građansko pravo*, 2. izmenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2004 (1. izdanje 2001)

STOJČEVIĆ, Dragomir, *Rimsko pravo, knjiga II sveska 2, Obligaciono pravo*, 3. izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1957 (1. izdanje 1954)

Članci i rasprave u časopisima i zbornicima radova

ANTIĆ, Oliver, *Kauza*, Pravni život, br. 10/2005, str. 821-856

VEDRIŠ, Martin, „*Osnova*“ *po Zakonu o obaveznim odnosima*, Privreda i pravo, br. 7–8/1978, str. 2-17

VIZNER, Boris, *Da li je u pitanju pravni osnov (titulus iuris) ili glavni cilj (causa finalis) obveznog ugovora*, Naša zakonitost, br. 8/1977, str. 28-41

VUČKOVIĆ-RADOVANOVIĆ, Marija, *Granice slobode ugovaranja: analiza argumenata iz dveju odluka Kasacionog suda Francuske*, Arhiv za pravne i društvene nauke, br. 3/1997, str. 397-401

GAMS, Andrija, *Apstraktni pravni poslovi*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 1/1964, str. 52-67

GAMS, Andrija, *Kauza i pravni osnov*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 2/1959, str. 155-175

GAMS, Andrija, *Nešto o fiducijarnim poslovima*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 1-2/1960, str. 22-37

GAMS, Andrija, *Povraćaj u pređašnje stanje kod nemoralnih pravnih poslova*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 2/1958, str. 206-209

GAMS, Andrija, *Svojina i imovina*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 1/1953, str. 17-29

GEORGIJEVIĆ, Goran, *Pobude za zaključenje ugovora – razmišljanje o članu 53. Zakona obligacionim odnosima*, Pravni život, br. 10/2006, str. 1055-1073

GEORGIJEVIĆ, Goran, *Raskid ugovora zbog neizvršenja ugovora*, Pravni život, br. 10/2003, str. 649-664

DUDAŠ, Atila, *Pitanje osnova (kauze) ugovora pred Evropskim sudom pravde*, Pravni život, br. 14/2008, tom VI, Beograd, 2008, str. 113-125

DUDAŠ, Atila, *Pojam consideration-a u anglosaksonskom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 3/2006, str. 449-472

DUDAŠ, Atila, *Promissory estoppel, alternativni osnov prinudne izvršivosti ugovornih obaveza u anglosaksonskom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 3/2007, str. 483-499

DUDAŠ, Atila, *Pružanje pravne zaštite ugovornim obećanjima u anglosaksonskom pravu – nastanak instituta consideration-a*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 3/2008, str. 349-362

JOVANOVIĆ, Nebojša, *Pojam ugovora u anglosaksonskom pravu*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 1/2008, str. 63-88

LOZA, Bogdan, *Ugovori protivni moralu – posledice njihovog zaključenja i izvršenja*, Narodna uprava, br. 7-8/1960, str. 338-342

MALENICA, Antun, *O rimskom pogledu na kauzu posla, kauzu obligacije i kauzu prestacije u kontraktima*, Zbornik radova pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 1-2/2008, str. 167-198

MALENICA, Antun, *Pravni posao i negotium, dva pojma koja pripadaju različitim epohama*, Zbornik radova pravnog fakulteta u Novom Sadu br. 3/2007, str. 75-99

MARKOVIĆ, Čedomir, *Poštenje i moral u pravu*, Arhiv za pravne i društvene nauke, knjiga V, br. 4/1922, str. 241-256

PEROVIĆ, Slobodan, *Granice slobode ugovaranja*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 5-6/1971, str. 489-514

PEROVIĆ, Slobodan, *Kauza ugovorne obaveze*, Pravni život, br. 3-4/2005, str 7-29

PEROVIĆ, Slobodan, *Kauza ugovorne obaveze, aktuelna pitanja savremenog zakonodavstva*, Zbornik radova, Budva, 2005, str. 9-29

PEROVIĆ, Slobodan, *Moralizovanje ugovora*, Pravni život, br. 10/1971, str. 3-18

PEROVIĆ, Slobodan, *Naturalne obligacije i moralne dužnosti*, Pravni život, br. 6/1968, str. 14-24

PEROVIĆ, Slobodan, *Pravne posledice nemoralnih ugovora*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu br. 2/1966, str. 197-221

PEROVIĆ, Slobodan, *Teorija nedozvoljene kauze*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 1-3/1972, str. 435-449

PEROVIĆ, Slobodan, *Teorija ugovorne kauze u naučnim delima akademika Stojana Cigoja*, str. 197-220 u: Stojan Cigoj 1920-1989 Zbornik razprav s simpozija SAZU ob 20-letnici smrti, Rasprave 24, Slovenska akademija znanosti i umetnosti, Ljubljana, 2009

RADIŠIĆ, Jakov, *Revokacija poklona*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, br. 4/1954, str. 486-489

RADOJČIĆ, Vesna, *Granični i sporni slučajevi darovanja*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, br. V/1981, str. 145-153

SALMA, Jožef, *Kauza obligacionih ugovora*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 2/2006, str. 177-200

SALMA, Jožef, *Kauza obligacionih ugovora*, Pravo, teorija i praksa, br. 7/1986, str. 29-34

SALMA, Jožef, *O kauzi obligacionih ugovora*, Pravni život, br. 4/1985, str. 421-436

SALMA, Jožef, *O konceptu poklona*, Pravo, teorija i praksa, br.11-12/1995, str. 80-83

SIČ, Magdolna, *Pravična cena (pretium iustum) i njena primena tokom istorije*, Zbornik Matice srpske za društvene nauke br. 120, 2006, str. 199-227

CIGOJ, Stojan, *Sporovi u pogledu naknade ugovorne štete i uloga kauze ugovora*, Privreda i pravo, vol. 24, br. 1-2/1985, str. 24-33

CIGOJ, Stojan, *Uloga i značaj kauze (osnova) u ugovornom pravu*, Pravni život, br 10/1988, str. 1451-1477

ŠMALCELJ, Želimir, *Dopuštena osnova ugovornih obaveza*, Naša zakonitost, br. 1/1980, str. 15-32

II

INOSTRANA LITERATURA

Enciklopedije, komentari, stručni rečnici, razvojni projekti

VON BAR, Christian, CLIVE, Eric, SCHULTE-NÖLKE, Hans, *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law - Draft Common Frame of Reference (DCFR), Interim Outline Edition*, Sellier European Law Publishers, München, 2008

Black's Law Dictionary, edited by GARNER A. Bryan, 8th edition, West Group, St. Paul, Minnesota, USA, 2004

CENDON, Paolo, BALDASSARI, Augusto, *Codice civile annotato con la giurisprudenza*, Wolters Kluwer Italia, 2007

CIGOJ, Stojan, *Komentar obligacijskih razmerij, Veliki komentar Zakona o obligacijskih razmerjih Stojana Cigoja*, Uradni list SR Slovenije, Ljubljana, 1984

CIGOJ, Stojan, *Obligacijska razmerja, s komentarjem*, 2. reprint izdanje, Uradni list SR Slovenije, Ljubljana, 1983 (1. izdanje 1978)

DAVID, René, TUNC, André, et al. *International Encyclopedia of Comparative Law*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck)-Oceana, Tübingen-New York, 1973

HENRY, Xavier, VENADET, Guy, WIEDERKEHR, Georges, JACOB, François, TISSERAND-MARTIN, Alice, *Code civil*, 106e édition, Dalloz, Paris, 2007

HONSELL, Heinrich, VOGT, Nedim Peter, WIEGAND, Wolfgang (Hrsg.) *Basler Kommentar Obligationenrecht I (Art. 1-529. OR)*, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2007 i HONSELL, Heinrich,

VOGT, Nedim Peter, WATTER, Rolf (Hrsg.) *Basler Kommentar Obligationenrecht II (Art. 530-1186. OR)*, 3. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2008

JAUERNIG, Otthmar, *Bürgerliches Gesetzbuch - Kommentar*, bearbeitet von BERGER, JAUERNIG, MANSEL, SCHLECHTRIEM, STADLER, STÜRNER, TEICHMANN, VOLLKOMMER, 10. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 2007

KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI, Peter, BOLLENBERGER, Raimund, *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch - Kommentar*, Springer Verlag, Wien-New York, 2005

Principles of European Contract Law, edited by Ole Lando and Hugh Beale, Kluwer Law International, the Hague, Part I and II, 2000, Part III, 2003

Udžbenici, sistematska i monografska dela, disertacije

ALBANESE, Bernardo, *Gli atti negoziali nel diritto privato romano*, Università di Palermo, Palermo, 1982

AMES, James Barr, *Lectures on Legal History and Miscellaneous Essays*, reprinted edition, W.S. Hein Co., Buffalo - New York, 1986 (1st edition 1913)

ARBUS, Louis, *La cause illicite*, thèse, Faculté de droit de Montpellier, Montpellier, 1903

ARTUR, Emile, *De la cause en droit romain et en droit français*, F. Pichon, Paris, 1878

ATYAH, Patrick S., *Consideration in Contracts: a Fundamental Re-statement*, Australian National University Press, Canberra, 1971

ATYAH, Patrick S., *The Rise and Fall of Freedom of Contract*, Clarendon Press, Oxford, 1979

AUBRY, Charles, RAU, Charles, *Cours de droit français*, 6e édition, vol. 1-12, redaction par BARTIN, Etienne-Adolphe (vol. 1-4) et ESMEIN, Paul (vol. 5-12), Librairie Marchal & Billard, Paris, 1936-62 (1e édition 5 vol., Paris 1838-47)

BAUDRY-LACATINEIRE, Gabriel, *Traité théorique et pratique de droit civil*, 3. édition, 29 vols. L. Larose, Paris, 1905-1909

BÄHR, Otto, *Die Anerkennung als Verpflichtungsgrund. Civil Ab-handlung*, 3., durch einem Nachtrag verm. Auflage, G.H. Wigand, Leipzig, 1894 (1. Auflage 1855)

BECKER, Walter Gustav, *Gegenopfer und Opferverwehrung; Strukturen des Schuldrechts auf der Grundlage des anglo-amerikanischen „check-and-balance“-Systems*, F. Vahlen, Berlin, 1958

BEALE, Hugh G., BISHOP, W.D., FURMSTON, M.P., *Contract, Cases and Materials*, 5th edition, Oxford University Press, Oxford, 2008 (1st edition 1985)

BEUDANT, Charles, *Cours de droit français*, 2e édition, redaction par BEUDANT, Robert, LEREBOURS-PIGEONNIÈRE, Paul, Rousseau & Cie, Paris, 1934 (1e edition 1932, Paris)

BETTI, Emilio, *Teoria generale del negozio giuridico*, 3. ristampa corretta della 2. edizione, Unione tipografico-editrice torinese, Torino, 1960 (1. edizione 1943)

BIONDI, Biondo, *Contratto e stipulatio: corso di lezioni*, A. Giuffrè, Milano, 1953

DE BOIS-JUZAN, Guy, *De la cause en droit français (spécialement en droit civil) vues d'ensemble sur ses origines et ses destinées, notions historiques et de droit comparé, doctrine, jurisprudence*, Imprimeries Delmas, Bordeaux, 1939

BONNECASE, Julien, *Supplément au traité théorique et pratique de droit civil de Baudry-Lacantinerie*, vols. I-VI, Recueil Sirey, Paris, 1924-35

BONNET, David, *Cause et condition dans les actes juridiques*, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 2005

BOYER, Louis, *La notion de transaction: contribution à l'étude des concepts de cause et d'acte declarative*, Recueil Sirey, Paris, 1947

BRISSAUD, Jean B., *De la notion de cause dans les obligations conventionnelles en droit romain et en droit français*, thèse, Bordeaux, 1879

BROWN, Richard, *The English Doctrine of Consideration in Contract*, W. Hodge, Glasgow, 1891

BROX Hans, WALKER, Wolf-Dietrich, *Allgemeiner Teil des BGB*, 32. neu bearbeitetet Auflage, Academia Iuris, Lehrbücher der Rechtswissenschaft, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2008 (1. Auflage 1976)

VON BÜREN, Bruno, *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil*, Schulthess, Zürich, 1964

CAPITANT, Henri, *De la cause des obligations (contrats, engagements unilatéraux, legs)*, 3e édition, Librairie Dalloz, Paris, 1927 (1e édition 1923)

CARBONNIER, Jean, *Theorie des obligations*, Presses universitaires de France, Paris, 1963

CASALONGA, Alain, *Traité de la brevetabilité; le concept de cause et le brevet d'invention*, Dalloz, Paris, 1939

CERMOLACCE, Arnaud, *Cause et exécution du contrat*, thèse, Université Aix-Marseille, 2001, Marseilles

CHESHIRE, Geoffrey Chevalier, FIFOOT, Cecil Herbert Stuart, *The Law of Contract*, 15th edition (*Chechire and Fifoot's Law of Contract*), edi-

ted by FURMSTON M.P., Oxford University Press, Oxford-New York, 2007 (1st edition 1946)

CHEVRIER, Georges, *Essai sur l'histoire de la cause dans les obligations (droit) savant du moyen-âge--ancien droit français*, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1929

CHITTY, Joseph, *Chitty on contracts*, 30th edition, general editor BEALE, Hugh G., Sweet & Maxwell/Thomson Reuters, London, 2008 (1st edition 1826)

CIGOJ, Stojan, *Kontrakti in reparacije*, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, 1973

CIGOJ, Stojan, *Obligacijsko pravo, splošni del*, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta Ljubljana, 1972

COING, Helmut, *Europäisches Privatrecht*, Beck Juristischer Verlag, 1985

COLIN, Paul, *Théorie de la cause des obligations conventionnelles*, thèse, Paris, 1896, éd. Larose, 1897 (Bib. Univ. Assas Paris 2.)

CORBIN, Arthur Linton, *Contracts*, West Publishing Co., St. Paul, 1952

CORNIL, Jean Modeste, *A propos de la revision du Code Civil; De la cause dans les conventions Arts. 1108, 1131-1133*, Bruylant, Brussels, 1890

DABIN, Jean, *La teoría de la causa: artículos 1131 a 1133 del Código civil francés y art. 1275 del Código español: estudio histórico y jurisprudencial*, L. Cancio y Rodríguez Capote, Madrid, 1929

DABIN, Jean, *La théorie de la cause (art. 1131-33 du Code civil) Étude d'histoire et de jurisprudence*, P. van Fleteren, Bruxelles, 1919

DAGOT, Michel, *La simulation en droit privé*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1965

DALLA MASSARA, Tommaso, *Alle origini della causa del contratto: elaborazione di un concetto nella giurisprudenza classica*, CEDAM, Padova, 2004

DAWSON, John Philip, *Gifts and Promises: Continental and American Law Compared*, Yale University Press, New Haven, 1980

DEMOGUE, René, *Traité des obligations en général*, 6 vols., A. Rousseau, Paris, 1923-33

DOMAT, Jean, *Les lois civiles dans leur ordre naturel*, 2e édition, Chez Robert Pepie, Paris, 1695 (1e édition 1689)

DORAT DES MONTS, Roger, *La cause immorale* (Etude de jurisprudence), Librairie Rousseau, Paris, 1956

DORVILLE, Armand, *De l'intérêt moral dans les obligations: étude de droit comparé sur le principe de réparation pécuniaire des dommages non-economiques*, A. Rousseau, Paris, 1901

DREXELIUS, Matthias, *Irrtum und Risiko; Rechtsvergleichende Untersuchungen und Reformvorschläge zum Recht der Irrtumsanfechtung*, M., A. Metzner, Frankfurt, 1964

DUBREUIL, Louis, *Des mobiles dans les contrats*, thèse, Université de Lyon, 1909

EHRENZWEIG, Armin, *System des österreichischen allgemeinen Privatrecht*, Manz'sche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, Wien, 1923-28

ENNECCERUS, Ludwig, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, 15. bearbeitete Auflage von KIPP, Theodor, WOLFF, Martin, Mohr, Tübingen, 1958-1960 (1. Auflage 1926)

EÖRSI, Gyula, *Kötelmi jog (Általános rész), Egységes jegyzet*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1974

ERNST, Max, *La cause est-elle une condition essentielle pour la validité des convention?*, Bibliothèque du jurisconsulte et du publiciste, Liège, 1826

FARNSWORTH, Edward Allan, *Contracts*, 4th edition, Aspen publishers, New York, 2004 (1st edition 1982)

FERRI, Giovanni Battista, *Causa e tipo nella teoria del negozio giuridico*, Giuffrè, Milano, 1966

FIFOOT, Cecil Herbert Stuart, *History and Sources of the Common Law: Tort and Contract*, Greenwood Press, London, 1949

FIKENTSCHER, Wolfgang, *Die Geschäftsgrundlage als Frage der Vertragsrisikos*, Beck, München, 1971

FIKENTSCHER, Wolfgang, HEINEMANN, Andreas, *Schuldrecht*, 10. völlig neu bearbeitete Auflage, de Gruyter Rechtswissenschaftsverlag, Berlin, 2006 (1. Auflage 1964)

FÖLDI, András, HAMZA, Gábor, *A római jog története és intézüciói*, 13. átdolgozott, bővített kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008 (1. kiadás 1996)

FROMHOLZER, Ferdinand, *Consideration: US-amerikanisches Recht im Vergleich zum deutschen*, Mohr Siebeck, Tübingen, 1997

FULLER, Lon L., EISENBERG, Melvin Aron, *Basic Contract Law*, 8th concise edition, West Group, St. Paul, Minnesota, 2006 (1st edition 1947)

GALLO, Filippo, *Synallagma e conventio nel contratto: ricerca degli archetipi della categoria contrattuale e spunti per la revisione di impostazioni moderne: corso di diritto romano*, G. Giappichelli, Torino, 1992-1995

GAUDEMET, Eugène, *Théorie général des obligations*, publiée par DESBOIS, Henri, GAUDEMET, Jean, Sirey, Paris, 1965

GEORGESCO, Valentin, *Le mot 'causa' dans le latin juridique. Introduction à la théorie générale de la cause en droit romain*, Etude de philology juridique: Rivista Clasica, Bucuresti, 1940, p. 127-239

GHESTIN, Jacques, *Cause de l'engagement et validité du contrat*, Librairie generale de droit et de jurisprudence, Paris, 2006

GHESTIN, Jacques, *La formation du contrat: principes et caractères essentiels, ordre public, consentement, objet, cause*, 3e édition, Librairie generale de droit et de jurisprudence, Paris, 1993 (1e édition 1988)

GHESTIN, Jacques, *Traité de droit civil*, 4e édition, Librairie generale de droit et de jurisprudence, Paris, 1994 (1e édition 1972)

GILMORE, Grant, *The Death of Contract*, edited and with foreword by Ronald K.L. Collins, Columbus, Ohio State University Press, 1995 (1st published in 1974)

DE GLANVILL, Ranulf, *The Treatise on the Laws and Customs of the Realm of England*, Oxford University Press, Oxford, 1993

GOLTZ, Hanno, *Motivirrtum und Geschäftsgrundlage im Schuldvertrag: rechtsvergleichende Untersuchung unter Berücksichtigung d. franz., schweizer., italien. u. dt. Rechts*, Heymanns, Köln, Berlin, Bonn, München, 1973

GORDLEY, James, *The Enforceability of Promises in European Contract Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001

GOUNOT, Emmanuel, *Le principe de l'autonomie de la volonté en droit privé; contribution à l'étude critique de l'individualisme juridique*, A. Rousseau, Paris, 1912

GROSSO, Giuseppe, *Il sistema romano dei contratti*, 3. ed, Giappichelli, Torino, 1963 (1. edizione 1945)

GROSSO, Giuseppe, *Schemi giuridici e società nella storia del diritto privato romano/ Dall'epoca arcaica alla giurisprudenza classica: diritti reali e obbligazioni*, G. Giappichelli, Torino, 1970

GRÓH, István, *Az ügyleti indíték, az angol jogban és a kontinentális jogelmélet tükrében*, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda, Pécs, 1932

GUHL, Theo, *Das Schweizerische Obligationenrecht: mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrechts*, 9. Auflage bearbeitet von KOLLER, Alfred, SCHNYDER, Anton K., DRUEY, Jean Nicolas, Schulthess, Zürich, 2000 (1. Auflage 1933)

HALFMANN, Gerhard, *Die Lehre vom Grund der rechtsgeschäftlichen Verpflichtung (cause de l'obligation) im französischen Privatrecht*, Dissertation, München, 1965

HAMEL, Joseph, *La notion de cause dans les libéralités. Étude de la jurisprudence française et recherche d'une définition*, L. Tenin, Paris, 1920

VON HIPPEL, Eike, *Die Kontrolle der Vertragsfreiheit nach anglo-amerikanischem Recht; zugleich ein Beitrag zur Considerationlehre*, V. Klostermann, Frankfurt am Main, 1963

HOLDSWORTH, William Searle, *History of English Law*, 7th edition, Sweet & Maxwell, London, 1938 (1st edition 1903)

HOLMES, Oliver, Wendell, *The Common Law*, introduction by WHITE, G. Edward, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 2009, (1st published 1881)

HORWITZ, Morton J., *The Transformation of American Law, 1780-1860*, Harvard University Press, Cambridge, 1977

HUYSINGA, Joannes Willem, *Schuld und Schuldursache (causa)*, Gebrs. Schröder (H. Gerlings), Amsterdam, 1901

IONASCO, Trajan, *L'évolution de la notion de cause dans les conventions à titre onéreux*, thèse, Paris, 1923

JENKS, Edward, *The History of the Doctrine of Consideration in English Law (being the Yorke Prize Essay for the Year 1891)*, London, C. J. Clay, 1892, Holmes Beach, Fla., W. W. Gaunt, 1969

VON JHERING, Rudolf, *Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung*, 8. Auflage, Breitkopf & Härtel, Leipzig, 1923 (1. Auflage 1852-1865)

VON JHERING, Rudolf, *Der Zweck im Recht*, 8. Auflage, Breitkopf & Hartel, Leipzig, 1923 (1. Auflage 1877-1883), prevod na srpski jezik ŽIVOJINOVIĆ, Branimir, *Cilj u pravu*, CID. Podgorica, 1998, prevedeno prema 2. ungearbeitete Auflage, Erster Band, 1884, zweiter Band, 1886, Druck und Verlag von Breitkopf & Härtel, Leipzig

JOSSERAND, Louis, *Les mobiles dans les actes juridiques du droit privé*, Dalloz, Paris, 1928

JUNG, Karin, *Der Ehemaklerlohn: eine historische Untersuchung*, P. Lang, Frankfurt am Main-New York, 1991

KASER, Max, *Das Römische Privatrecht*, 2. neubearbeitete Auflage, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1971-1975 (1. Auflage 1955-1959)

KLEINE, Hans, *Die historische Bedingtheit der Abstraktion von der Causa*, Deutscher Zentralverlag, Berlin, 1953

KLINKE, Ulrich, *Causa und genetisches Synallagma: zur Struktur der Zuwendungs geschäfte*, Duncker & Humblot, Berlin, 1983

KOTZÉ, John Gilbert, *Causa in the Roman and Roman-Dutch Law of Contract*, Juta & co., limited, Cape Town, 1922

KÖHLER, Helmut, *Unmöglichkeit und Geschäftsgrundlage bei Zweckstörungen im Schuldverhältnis*, Beck, München, 1971

KÖTZ, Hein, FLESSNER, Axel, *European Contract Law*, Clarendon Press, Oxford, 1997

KOZIOL, Helmut, WELSER, Rudolf, *Grundriss des bürgerlichen Rechts*, 13. neubearbeitete Auflage, Manz, Wien, 2006 (1. Auflage 1970-1971)

LABORDE, Adrien, *Applications de la théorie de la cause, aux matières du droit et principalement aux obligations*, E. Thorin, Paris, 1881

LARENZ, Karl, *Geschäftsgrundlage und Vertragserfüllung: die Bedeutung „Veränderter Umstände“ im Zivilrecht*, 3. um einen Nachtrag ergänzende Auflage, Beck, München, 1963 (1. Auflage 1951)

LARENZ, Karl, *Lehrbuch des Schuldrechts*, 14. neubearbeitete Auflage, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1987 (1. Auflage 1953)

LEPELTIER, Eugène, *La résolution judiciaire des contrats pour inexécution des obligations*, thèse, Paris, 1934

LOTMAR, Philip, *Über Causa im römischen Recht*, Elibron Classics series, Adamant Media Corporation, 2006, (1. Auflage 1875)

LOUIS-LUCAS, Pierre, *Volonté et cause: étude sur le rôle respectif des éléments générateurs du lien obligatoire en droit privé*, Recueil Sirey, Paris, 1918

MACQUERON, Jean, *L'histoire de la cause immorale ou illicite dans les obligations en droit romain*, Tenin, Paris, 1924

MAGDELAIN, André, *Le consensualisme dans l'édit du prêteur*, Recueil Sirey, Paris, 1958

MAITLAND, Frederic William, *Forms of Actions at Common Law*, edited by CHAYTOR, Alfred Henry and WHITTAKER, William Joseph, Cambridge University Press, Cambridge, 1963 (1st published in 1909)

MARBACH, Omar, *Der Begriff der Consideration im englischen Vertragsrecht*, Stämpfli, Bern, 1953

MARTIN DE LA MOUTTE, Jacques, *L'act juridique unilateral, essai sur la notion et la technique en droit civil*, Recueil Sirey, Paris, 1951

MARTY, Gabriel, RAYNAUD, Pierre, *Droit Civil*, 3e édition, Sirey, Paris, 1976 (1e édition 1956)

MARTY, Gabriel, *Les obligations*, Sirey, 2 vol, 2e édition, Paris, 1988-1989 (1e édition 1962)

MAZEAUD, Henri, *Cours de droit civil*, Cours de droit, Paris, 1960

MAZEAUD, Henri, Leon & Jean, *Leçons de droit civil*, 10e édition par CHABAS, François, Montchrestien, Paris, 1991 (1e édition 1955)

MAZEAUD, Henri, MAZEAUD, Léon, TUNC, André, *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*, 3 vol, 6e édition, Montchrestien, Paris, 1965-1983 (1e édition 1931)

MEDICUS, Dieter, *Allgemeiner Teil des BGB*, 9. neubearbeitete Auflage, C.F. Müller, Heidelberg, 2006 (1. Auflage 1982)

MINICONI, Pierre-Jean, *Causa et ses dérivés: contribution à l'étude historique du vocabulaire latin*, Les Belles-lettres, Paris, 1951

NESTL, Franz Markus, *Wegfall der Geschäftsgrundlage in modernen Kodifikationen und Regelwerken*, Dissertation, Universität Wien, Wien, 2001

OERTMANN, Paul Ernst Wilhelm, *Die Geschäftsgrundlage – Ein neuer Rechtsbegriff*, A. Deichert, Leipzig, 1921

VON OFTINGER, Karl, *Schweizerisches Haftpflichtrecht*, 5. Auflage vollständig überarbeitet und ergänzt von STARK, Emil W., Schulthess, Zürich, 1995, (1. Auflage 1940)

DE PAGE, Henri, *L'obligation abstraite en droit interne et en droit comparé*, É. Bruylant, Bruxelles, 1957

PAOLINI, Elena, *La causa del contratto*, CEDAM, Padova, 1999

PERROT, Roger, *De l'influence de la technique sur le but des institutions juridiques*, Recueil Sirey, Paris, 1953

PLANIOL, Marcel, RIPERT, Georges, *Traité pratique de droit civil français*, 14 vol, 2e édition par ESMEIN, Paul, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1952-60, (1e édition 1925-34)

PLANIOL, Marcel, RIPERT, Georges, BOULANGER, Jean, *Traité élémentaire de droit civil*, 5e édition, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1952 (1e édition 1925)

POLLOCK, Frederick, Sir, *Principles of Contract*, 13th ed., Stevens, London, 1950, edited by Sir Percy H. Winfield (1st edition 1876)

POTHIER, Robert Joseph, *Traité des obligations*, Chez Debure L'Aîné, Paris, 1768 (1e édition 1761), English translation EVANS, William David, Robert H. Small, *Treatise on the Law of Obligations by M. Pothier*, Philadelphia, 1826

RANIERI, Filippo, *Europäisches Obligationenrecht*, 3. vollst. überarb. Auflage, Springer, Wien- New York, 2009 (1. Auflage 1999)

REIGNÉ, Philippe, *La notion de cause efficiente du contrat en droit privé français*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, thèse Paris II, Paris, 1993

REITER, Christian, *Vertrag und Geschäftsgrundlage im deutschen und italienischen Recht*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 2002

RIEG, Alfred, *Le rôle de la volonté dans l'acte juridique en droit civil français et allemand*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1961

RIPERT, Georges, *La règle morale dans les obligations civiles*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1927

RIPERT, Georges, BOULANGER, Jean, *Traité de droit civil de Planiol*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1957

RESENTI, Enrico, *Breve storia semantica di „causa in giudizio“*, Giuffrè, Milano, 1961

RHEINSTEIN, Max, *Die Struktur des vertraglichen Schuldverhältnisses im anglo-amerikanischen Recht*, W. de Gruyter & co., Berlin und Leipzig, 1932

RICHARD, M., *De l'absen, ce partielle de cause de l'obligation et de son role dans les contrats à titre onéreux*, 1995

ROCHFELD, Judith, *Cause et type de contrat*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1999

RODIER, René, *Objet, cause et lesion du contrat*, collection *Harmonisation du droit des affaires dans les pays du Marché commun*, Pedone, Paris, 1980

ROLLI, Rita, *Causa in astratto e causa in concreto*, Le monografie di Contratto e impresa, Serie diretta da Francesco Galgano, Wolters Kluwer Italia, Verona, 2008

SAIGET, Jacques, *Le contrat immoral*, Jouve & Cie., Paris, 1939

SAVATIER, René, *Cours de droit civil*, 2e édition, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1947-1951 (1e édition 1942)

VON SAVIGNY, Friedrich Karl, *System des heutigen römischen Rechts*, Veit und comp., Berlin, 1840-49

SCHLESINGER, B. Rudolf *Formation of Contracts - A Study of the Common Core of Legal Systems*, edited by SCHLESINGER, B. Rudolf, Oceana Publications, Inc. - Stevens & Sons, New York - London, 1968

SCHLOSSMANN, Siegmund, *Der Vertrag*, Breitkopf und Härtel, Leipzig, 1876

SCHLOSSMANN, Siegmund, *Zur Lehre von der Causa obligatorischer Verträge*, F. W. Jungfer, Breslau, 1868

SCHMIDT, Joanna, *Négociation et conclusion de contrats*, Dalloz, Paris, 1982

SCHMIDT-RIMPLER, Walter, *Die Gegenseitigkeit bei einseitig bedingten Verträgen, insbesondere beim Versicherungsvertrag. Zugleich ein Beitrag zur Lehre vom Synallagma*, Enke, Stuttgart, 1968

SEFERIADES, Style, *Etude critique sur la théorie de la cause*, thèse, Paris, 1897

SIMPSON, Alfred William Brian, *History of the Common Law of Contract - The Rise of the Action of Assumpsit*, Clarendon Press, Oxford, 1975

SÖLLNER, Alfred, *Die Causa im Konditionen- und Vertragsrecht des Mittelalters bei den Glossatoren, Kommentatoren und Kanonisten*, Dissertation, Frankfurt am Main, 1958

STAMPE, Ernst, *Das Causa-problem des Civilrechts, eine rechtspolitische Studie am [Paragraphen] 365 B.G.B.*, Julius Abel, Greifswald, 1904

STÖTTER, Viktor, *Der einseitige, beiderseitige und gemeinsame Irrtum unter besonderer Berücksichtigung der Abgränzung gegen die Lehre von der mangelhaften Geschäftsgrundlage*, Dissertation, Freiburg im Breisgau, 1956

TARBOURIECH, Ernest, *Contribution à la théorie de la cause: dans la cause dans les libéralités*, V. Giard et E. Brière, Paris, 1894

TERRÉ, François, *L'influence de la volonté individuelle sur les qualifications*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1957

THOMAS, Yan, *Causa: sens et fonction d'un concept dans le langage du droit romain*, thèse, Paris, 1976

TIMBAL, Joseph, *De la cause dans les contrats et les obligations en droit romain et en droit français: étude critique*, Impr. Douladoure-Privat, Toulouse, 1882

TREITEL, Guenter H., *The Law of Contract*, 12th edition, revised edition by PEEL, Edwin, Sweet & Maxwell, London, 2007 (1st edition 1962)

VENEZIAN, Giacorno, *La causa nei contratti*, Tipografia dell'Unione cooperative editrice, Roma, 1892

VOCI, Pasquale, *La dottrina romana del contratto*, A. Giuffrè, Torino, 1946

VOIGT, Moritz, *Über die conditiones ob causam und über causa und titulus im Allgemeinen*, Voigt & Günther, Leipzig, 1862

WEILL, Alex, TERRÉ, François, *Droit civil, les obligations*, 4e édition, Dalloz, Paris, 1986, 5e édition TERRÉ, François, 1993

WESTERMANN, Harm Peter, *Die causa im französischen und deutschen Zivilrecht*, de Gruyter, Berlin, 1967

WIEACKER, Franz, *Privatrechtsgeschichte der Neuzeit. Unter besonderer Berücksichtigung der deutschen Entwicklung*, 2. neubearbeitete Auflage, Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1967 (1. Auflage 1952)

WINDSCHEID, Bernhard, *Die Lehre des römischen Rechts von der Voraussetzung*, J. Buddeus, Düsseldorf, 1850

WINDSCHEID, Bernhard, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, 9. Auflage unter vergleichender Darstellung des deutschen bürgerlichen Rechts bearbeitet von KIPP, Theodor. Der Neubearbeitung zweite verbesserte und vermehrte Auflage, Literarische Anstalt Rütten & Loening, Frankfurt am Main, 1906 (1. Auflage 1862-70)

WOLF, Joseph Georg, *Causa stipulationis*, Böhlau, Köln-Wien, 1970

ZIMMERMANN, Reinhard, *The Law of Obligations, Roman Foundations of the Civilian Tradition*, University Press, Oxford, 1996

ZIMMERMANN, Reinhard, *The New German Law of Obligations: Historical and Comparative Perspectives*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2005

ZIMMERMANN, Reinhard, WHITTAKER, Simon, *Good Faith in European Contract Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000

ZITELMANN, Ernst, *Irrtum und Rechtsgeschäft, eine psychologisch-juristische Untersuchung*, Duncker & Humblot, Leipzig, 1879

ZWEIGERT, Konrad, KÖTZ, Hein, *Introduction to Comparative Law*, 3rd revised edition, Clarendon Press, Oxford, 1998 (1st edition 1977)

Članci i rasprave u časopisima i zbornicima radova

AMES, James Barr, *Parol contracts Prior to Assumpsit*, Harvard Law Review, vol. 8/1894, issue 5, p. 252-264

AMES, James Barr, *The History of Assumpsit*, Harvard Law Review, vol. 2/1888, issue 2, p. 53-69

AMES, James Barr, *Two Theories of Consideration*, Harvard Law Review, vol. 12/1899, issue 8, p. 515-531

APPLETON, C., *Le fragment 16, D. , XII, 4, l'obligation de transférer la propriété dans la vente romaine et cause déterminante dans les contrats*, Revue generale du droit de la legislature et de la jurisprudence, vol. 36/1912, p. 481

ARGIROFFI, Carlo, *Causa ed effetti reali del contratto*, p. 427 in: Causa e contratto nella prospettiva storico-comparatistica, II Congresso Internazionale ARISTEC, Palermo, 7-8 giugno 1995 (a cura di L. Vacca), Torino, 1997

ATYIAH, Patrick S., *Judicial techniques and the English Law of Contract*, Ottawa Law Review, vol. 2/1968, issue 2, p. 337-362

BALLANTINE, Henry Winthrop, *Mutuality and Consideration*, Harvard Law Review, vol. 28/1914, issue 2, p. 121-134

BARTON, John L., *Causa Promissionis Again*, Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis - The Legal History Review, vol. 34/1966, p. 41-73

BASSANI, Vittoria, MINCKE, Wolfgang, *Europa sine causa?*, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, No. 3/1997, s. 599-614

BECK-MANNAGETTA, Margarethe, *Die clausula rebus sic stantibus und die Geschäftsgrundlage in der Dogmengeschichte*, s. 1263-1276 in: La formazione Storica del Diritto Moderno in Europa, vol III, Olschki, Firenze, 1977

BECK-MANNAGETTA, Margarethe, *Geschäftsgrundlage, Voraussetzung und „Causa“*, Index, No. 3/1972, s. 514-524

BETTI, Emilio, *Causa del negozio giuridico*, in NND1. 3, Torino, 1959, p. 32

BONFANTE, Pietro, *Il contratto e la causa del contratto*, Rivista di diritto commerciale, VI, 1908, p. 115-125 (=ID., Scritti giuridici varii, III, Obbligazioni, comunione e possesso, Torino 1926)

BOYER, Benjamin F., *Promissory Estoppel: Principle from Precedents*, Michigan Law Review, vol. 50/1952, issue 5, p. 639-674

BOYER, Benjamin F., *Promissory Estoppel: Requirements and Limitations of the Doctrine*, University of Pensilvania Law Review, vol. 98/1950, issue 4, p. 459-498

BINET, Jean-René, *De la fausse cause*, Revue trimestrielle de droit civil, No. 4/2004, p. 655-672

CANNATA, Carlo Augusto, *Contratto e causa*, p. 59 in: Causa e contratto nella prospettiva storico-comparatistica, II Congresso Internazionale ARISTEC, Palermo, 7-8 giugno 1995 (a cura di L. Vacca), Torino, 1997

CHAPPUIS, Christine, *Le renoncement à la cause et à la consideration dans l'avant-projet d'Acte uniforme OHADA sur le droit des contrats*, Revue de droit uniforme – Uniform Law Review, No. 1-2/2008, p. 253-291

CHAZAL, Jean-Pascal, *Théorie de la cause et justice contractuelle, à propos de l'arrêt Chronopost*, *Juris-Classeur périodique* (Semaine Juridique) 1998. I. 152.

CHLOROS, Aleck G., *The Doctrine of Consideration and the Reform of the Law of Contract*, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 17/1968, p. 137-166

COHEN, Morris R., *The Basis of Contract*, *Harvard Law Review*, vol. 46/1933, issue 4, p. 553-592

COING, Helmut, *English Equity and the Denunciatio Evangelica of the Canon Law*, *Law Quarterly Review*, vol. 71/1955, p.223-241

DAVID, René, *Cause et considération*, p. 111-137 in: *Mélanges offerts à Jacques Maury*, vol. II, Dalloz, Paris, 1960

DESGUE, Danielle, *Essai sur la cause en matière de rupture du contrat en période d'essai*, *La Gazette du Palais*, n° 149-51/2000, p. 6-13

DENNING, Alfred Thompson, *Recent Developments in the Doctrine of Consideration*, *Modern Law Review*, vol. 15/1952, issue 1, p. 1-10

DIAZ BIALET, Augustin, *La 'causa' en el derecho romano como principio de la ciencia del derecho*, in *Studi in onore di Edoardo Volterra*, vol. 1, A. Giuffrè, Milano 1971

DIENER, Peter, *A propos d'une prétendue absence de cause*, P., D 1994, Chr. p. 347

DRAKE, Joseph H., *Consideration v. Causa in Roman-American Law*, *Michigan Law Review*, vol. 4/1905, Issue 1, p. 19-40

EHMANN, Horst, *Zur Causa-Lehre*, *Juristen Zeitung*, No. 14/2003., s. 702-714

EISENBERG, Melvin Aron, *Bargain Principle and Its Limits*, *Harvard Law Review*, vol. 95/1982, issue 4, 741-801

EISENBERG, Melvin Aron, *Donative Promises*, *University of Chicago Law Review*, vol. 47/1979, issue 1, p. 1-33

EISENBERG, Melvin Aron, *The Principles of Consideration*, *Cornell Law Review*, vol. 67/1982, issue 7, p. 640-665

FARNSWORTH, Allan E., *Parables about Promises: Religious Ethics and Contract Enforceability*, *Fordham Law Review*, vol. 71/2002, issue 3, p. 695-708

FARNSWORTH, Allan E., *The Past of Promise: An Historical Introduction to Contract*, *Columbia Law Review*, vol. 69/1969, issue 4, p. 576-607

FERRI, Giovanni Battista, *La causa nella teoria del contratto* p. 249 in: *Causa e contratto nella prospettiva storico-comparatistica*, II Congresso Internazionale ARISTEC, Palermo, 7-8 giugno 1995 (a cura di L. Vacca), Torino, 1997

FLUME, Werner, *Rechtsgeschäft und Privatautonomie*, in: *100 Jahre Deutsches Rechtsleben, Festschrift für Deutscher Juristentag, Band I*, C. F. Müller, Karlsruhe, 1960

FULLER, Lon L., *Consideration and Form*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 799-824

GANNAGE, L. D., *La licéité de la cause doit elle s'apprécier lors de la formation du contrat*, 2000, J, p. 442

GAULY, *Essai d'une définition de la cause dans les obligations*, Revue critique de législation et du jurisprudence, 1886, p. 44

GHESTIN, Jacques, *Dans un contrat synallagmatique, la fausseté partielle de la cause ne peut entraîner la réduction de l'obligation*, Recueil Dalloz 2007, p. 2574. Tekst članka je dostupan na:

GILLI, Jean Paul, *La cause juridique de la demande en justice*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 1962

GIORGIANI, Michele, *Causa del negozio giuridico*, p. 547-576 in: Enciclopedia del diritto, Giuffrè, 1960

GLASER, Abram, *The Doctrine of Consideration and the Civil Law - Principle of Cause*, Dickinson Law Review, vol. 46/1941, issue 1, p. 12-25

GORDON, James D. III, *A Dialogue About the Doctrine of Consideration*, Cornell Law Review, vol. 75/1989-1990, issue 5, p. 986-1005

GOUBEAUX, Gilles, *Leçon de cause. A propos de l'ouvrage de Jacques Ghestin: cause de l'engagement et validité du contrat*, Revue trimestrielle de droit civil, n° 1/2007, p. 47-56

GUEGUEN, Jean-Marie, *Le renouveau de la cause en tant qu'instrument de justice contractuelle*, Recueil Dalloz, vol. 33/1999, p. 352-358

GUZMÁN BRITO, Alejandro, *Causa del contrato y causa de la obligación en la dogmática de los juristas romanos, medievales y modernos y en la Codificación europea y americana*, Revista Roma e America, vol. 12/2001, p. 167-320 = Revista de Estudios Histórico-Jurídicos 23/2001, p. 209-367

HAMSON, Charles John, *The Reform of Consideration*, Law Quarterly Review, vol. 54/1938, p. 233-234

HANARD, G., *La cause dans les contrats: données romaines et codes civils français et allemand*, in Droit romain et identité européenne. Actes du colloque organisé les 12, 13 et 14 mai 1992, Revue internationale des droits de l'Antiquité, Supplément au Tome XLI, 1994, p. 103-119

HAYS, Paul R., *Formal Contracts and Consideration: A Legislative Program*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 849-862

HENDERSON, Stanley D., *Promissory Estoppel and Traditional Contract Doctrine*, Yale Law Journal, vol. 78/1969, issue 3, p. 343-387

HORWITZ, Morton J., *The Historical Foundations of Modern Contract Law*, Harvard Law Review, vol. 87/1974, issue 5, p. 917-956

IRETON, Robert E., *Consideration: What Is It?*, Brooklin Law Review, vol. 8/1939, issue 3, p. 303-319

KEGEL, Gerhard, *Empfielt es sich, den Einfluss Grundlegender Veränderungen des Wirtschaftslebens auf Verträge gesetzlich zu regeln und*

in welchem Sinn? (Geschäftsgrundlage, Vertragshilfe, Leistungsweigerungsrecht) s. 139-235 in: Verhandlungen des 40. Deutschen Juristentages, Band I, Mohr (Siebeck), Tübingen, 1953

KESSLER, Friedrich, *Der Schutz des Vertrauens bei Vertragsverhandlungen in der neueren amerikanischen Rechtsprechung*, s. 873-890, in Festschrift für Ernst von Caemmerer zum 70. Geburtstag, Mohr, Tübingen, 1978

KESSLER, Friedrich, *Einige Betrachtungen zur Lehre von der Consideration*, s. 251-277, in Festschrift für Ernst Rabel: Rechtsvergleichung und Internationales Privatrecht, Band I, Mohr, Tübingen, 1954

LANGE, Heinrich Carl, *Ausgangspunkte, Wege und Mittel zur Berücksichtigung der Geschäftsgrundlage*. s. 21-58 in: Festschrift für Paul Gieseke zum 70. Geburtstag, C. F. Müller Verlag, Karlsruhe, 1958

LENEL, Otto, *Die Lehre von der Voraussetzung*, Archiv für die civilistische Praxis, No. 74/1889, s. 213-239

LENEL, Otto, *Nochmals die Lehre von der Voraussetzung*, Archiv für die civilistische Praxis, No. 79/1892, s. 49-107

LLEWELYN, Karl N., *Common-Law Reform of Consideration: Are There Measures?*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 863-876

LLEWELYN, Karl N., *On the Complexity of Consideration: a Foreword*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 777-782

LOCHER, Eugen, *Geschäftsgrundlage und Geschäftszweck*, Archiv für die civilistische Praxis, No. 121/1923, s. 1-111

LORENTZ, Werner, *Entgeltliche und unentgeltliche Geschäfte, eine vergleichende Betrachtung des deutschen und anglo-amerikanischer Rechts*, s. 547-568 in: *Ius privatum gentium*: Festschrift für Max Rheinstein zum 70. Geburtstag, Mohr [Siebeck], Tübingen, 1969

LORENTZEN, Ernest Gustav, *Causa and Consideration in the Law of Contracts*, Yale Law Journal vol 28/1919, issue 7, p. 621-646

MARKESINIS, Basil, *Cause and Consideration: A Study in Parallel*, Cambridge Law Journal, vol. 37/1978, issue 1, p. 53-75

MARKESINIS, Basil, *La notion de consideration dans la common law*, Revue international de droit comparé, vol. 35/1983, p. 737-766

MASON, Malcolm S., *Utility of Consideration-A Comparative View*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 825-848

MAURY, Jacques, *De l'erreur sur la substance dans les contrats à titre onéreux*, p. 491-499 in: *Études de droit civil à la mémoire de Henri Capitant*, Dalloz, Paris, 1939

MAURY, Jacques, *Le concept et le rôle de la cause des obligations dans la jurisprudence*, Revue internationale de droit comparé, 1951, p. 485-502

VON MEHREN, Arthur T., *Civil-Law Analogues to Consideration: An Exercise in Comparative Analysis*, Harvard Law Review, vol. 72/1959, issue 6, p. 1009-1078

NEWMAN, Harold, *The Doctrine of Cause or Consideration in the Civil Law*, Canadian Bar Review, vol. 30/1952, issue 7, p. 662

NIKŠIĆ, Saša, *Kauza obveze i srodni instituti u poredbenom pravu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 56, br. 4/2006, str. 1057-1102

NIKŠIĆ, Saša, *Utjecaj razloga za preuzimanje obveze na valjanost pravnih poslova*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 56, br. - 6/2006, str. 1809-1846

ONIDA, Pietro Paolo, *La causa della societas fra diritto romano e diritto europeo*, Rivista Diritto e storia, No. 5/2006. Tekst članka je dostupan na <http://www.dirittoestoria.it/5/Memorie/Onida-Causa-societas-diritto-romano-diritto-europeo.htm>

PALMA, Anatonio, *Note critiche sul concetto di causa*, Revista Roma e America, vol. 12/2001, p. 322

PALMA, Antonio, *Vicende della res e permanenza della causa in Sodalitas*-Scritti in onore di Antonio Guarino, III, Napoli, 1984, p. 1489-1504

PATTERSON, Edwin W., *An Apology for Consideration*, Columbia Law Review, vol. 58/1958, issue 7, p. 929-963

PENTA, Margherita, *La causa come elemento negoziale nel diritto romano*, Rivista della Scuola Superiore dell'economia e delle finanze, anno III, 2006, Numero 3, p. 9-24

PETERSON, Samuel, *The Evolution of „Causa“ in the Contractual Relations of the Civil Law*, Bulletin of the University of Texas, No. 46, p. X7

POUND, Roscoe, *Promise or Bargain*, Tulane Law Review, vol. 33/1958, issue 3, p. 455-472

REIGNÉ, Philippe, *De l'absence de cause à la cause impossible*, Recueil Dalloz, 1997 p. 500

ROCHFELD, Judith, *Notion et sanction de la fausse cause*. Note sous Cass. civ. 1re, 11 mars 2003, JCP ed. entr. 2003

ROUAST, André, *A propos d'une livre sur la cause des obligations*, Revue trimestrielle de droit civil, 1923

SANTORO, R., *La causa nelle convenzioni atipiche*, p. 85 in: *Causa e contratto nella prospettiva storico-comparatistica*, II Congresso Internazionale ARISTEC, Palermo, 7-8 giugno 1995 (a cura di L. Vacca), Torino, 1997

SCHMIDT-RIMPLER, Walter, *Zum Problem der Geschäftsgrundlage*, s. 1-30 in: *Festschrift für Hans Carl Nipperdey*, Beck, München, 1955

SEAVEY, Warren A., *Reliance upon Gratuitous Promises or Other Conduct*, Harvard Law Review, vol. 64/1951, issue 6, p. 913-928

SHARP, Malcolm P., *Pacta Sunt Servanda*, Columbia Law Review, vol. 41/1941, issue 5, p. 783-798

SHILLER, *The Counterpart of Consideration in Foreign Legal Systems*, New York Law Review Commission, 2nd Annual Report, 1936, p. 107-158

SIMPSON, Alfred William Brian, *The Horwitz Thesis and the History of Contracts*, University of Chicago Law Review, vol. 46/1979, issue 3, p. 533-601

STÖTTER, Viktor, *Die Voraussetzungen des Wegfalls der Geschäftsgrundlage*, Juristenzeitung, No. 5-6/1967, s. 147-150

STÖTTER, Viktor, *Zur rechtssystematischen Einordnung des § 779 BGB und des gemeinsamen Motivirrtums*, Juristenzeitung, No. 4/1963, s. 123-127

SZALMA, József, *Ajándékozási szerződés - különös tekintettel az európai polgári jogi kodifikációkra, valamint a magyar Ptk Új Konceptiójára*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 2004/ sz., 169-180. old.

SZALMA, József, *A jogcím*, Jogtudományi Közlöny, Budapest, 1984/3 sz., 161–165. old.

SZALMA, József, *Causa (Rechtsgrundlage) bei den Obligationsverträgen*, Annales Universitatis Scientiarum Budapestiensis de Rolando Eötvös Nominatae, Sectio Juridica, Tomus XLVIII, Budapest, 2007, p. 257-282

ULMER, Peter, *Wirtschaftslenkung und Vertragserfüllung. Zur Bedeutung staatlicher Lenkungsmaßnahmen für die vertragliche Geschäftsgrundlage*, Archiv für civilistische Praxis, No. 174/1974, s. 167-201

DE VILLIERS, Mellius, *Consideration in the Roman Law of Contract*, Journal of Comparative Legislation and International Law, vol. 6/1924, part 1, p. 120-124

VIVANT, M., *Le fondement juridique des obligations abstraites*, D. 1978, Chr. 39.

WALTON, Frederic Parker, *Cause and Consideration in Contracts*, Law Quarterly Review, vol. 41/1925, p. 306

WILLIAMS, Glanville L., *Partial Performance of Entire Contracts*, Law Quarterly Review, vol. 57/1941, p. 373-382

WRIGHT, Lord, *Ought the Doctrine of Consideration to be abolished from the Common Law?*, Harvard Law Review, vol. 49/1936, issue 8, p. 1225-1253

*Attila Dudás, LL.M., Assistant
Novi Sad School of Law*

A Survey of the Relevant Literature on the Purpose of Obligations Arising from a Contract in Civil (*causa*) and Common Law (*consideration*)

Abstract

The purpose of contractual obligations, the reason why one obliges him/herself in a contract is one of the central issues of law of contract. There is no legal system that is or should be indifferent towards the reasons why parties conclude a contract, why they oblige themselves to the other party to tender performance of an obligation. However, the legal relevancy that this question may have in a given legal system differs from one system to another. In Civil Law this question is elaborated within the notion of cause (*causa*) of contract, while in Common Law it becomes relevant within the framework of a legal institution called the consideration.

The author has been led to write the present paper by the idea to publish a survey of relevant Serbian and foreign literature on the notion of *causa* and *consideration*, respectively, in order to enhance further researches related to this topic.

Key words: *causa*, *consideration*